

GUVERNAREA

Avem credință în UE. Sau, cel puțin, acestea ar putea fi cuvintele de început și de final ale mai multor declarații politice importante, documente strategice și programe de reforme cruciale..., dacă am judeca după spusele liderilor moldoveni începând cu anul 2005. Într-adevăr, se pare că anul trecut a reprezentat punctul culminant al parcursului Republicii Moldova pe calea apropierei de Europa: Moldova a devenit o Mecca pentru liderii UE și cei occidentali; Moldova acum se poate lăuda cu titlul de „poveste de succes a democrației”, numită așa de către vicepreședintele american Joseph Biden în timpul vizitei sale în capitala Republicii Moldova.

Fereastra oportunității „larg închisă”? Acum un an, remarcam faptul că Moldova beneficiază de o fereastră de oportunitate care poate fi deschisă o dată la o generație. Atât evoluțiile interne, transferul democratic al puterii, atitudinea pro-europeană a noii coaliții de guvernare și abilitatea diplomației moldovenești, cât și factorii exogeni, eșecul Revoluției Portocalii din Ucraina, însoțită de caracterul asertiv al politicii externe ruse în țările membre ale Parteneriatului Estic, au contribuit la crearea unei atitudini mai încurajatoare față de Moldova în Occident și, în special, în UE. Dintr-o dată, Moldova apare ca o țară gata să devină un exemplu al eficacității puterii de atracție a UE. Într-adevăr, Republica Moldova nu este la fel de mare și problematică ca și Ucraina, nici atât de cordială cu Rusia și nedemocratică ca și Belarus, și nici atât de belicoasă, pro-americană și îndepărtată geografic ca și Georgia. Ea este relativ pașnică și democratică, apropiată geografic și suficient de diplomată cu Rusia (dacă este să facem abstracție de decretele Dlui Ghimpu). Faptul că Republica Moldova este cea mai săracă țară din Europa și a fost condusă de regimuri cleptocratice în decurs de două decenii de la proclamarea independenței a fost privit ca o belea trecătoare, după ce a fost instaurat un guvern pro-european și și-au făcut apariția asistența și sprijinul occidental.

Poveste de succes sau o altă dezamăgire? Încă de la începutul anului 2010, mulți observatori (inclusiv prezenta publicație) au remarcat faptul că această fereastră de oportunitate nu va fi ținută deschisă pe termen nelimitat: mai devreme sau mai târziu, Republica Moldova va trebui să arate rezultate. Lectura ultimelor două rapoarte prezentate de Guvernul Republicii Moldova privind două planuri de acțiuni (liberalizarea vizelor și pregătirile pentru negocierea acordului ALSAC) este foarte revelatorie, din acest punct de vedere. Republica Moldova a realizat până în prezent mult mai puțin decât a promis. În plus, se observă o lipsă de progres chiar și în domeniile care au fost deja cuprinse în Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova (2005-2008). Progresul este afectat permanent de două vicii: în primul rând și cel mai important, grupurile de interese, precum și automulțumirea și inerția birocratică apar, în continuare, drept obstacole insurmontabile în calea progresului. În al doilea rând, Republica Moldova s-a angajat pe un drum foarte ambițios, în

În această ediție:

- Poveste de succes: vis sau realitate?
- Piața Muncii: converge spre modelul teoretic?
- Noi presiuni inflaționiste;
- Exporturi: mizăm pe piețele emergente?

Autorii acestei ediții a publicației „Realitatea Economică”:

- Ana Popa; ● Alex Oprunenco
- Adrian Lupusor ● Elena Culiuc
- Valeriu Prohnițchi, coordonator

„Realitatea Economică” este o publicație economică lunară ce identifică cele mai importante evoluții economice și politice. Cititorii săi sunt decidenții de politici, directorii executivi ai companiilor locale, străine și ai băncilor comerciale, reprezentanții instituțiilor internaționale, ambasadelor și partidelor politice, jurnaliștii economici.

Acronimele și abrevierile utilizate:

f-a-p – față de anul precedent; f-t-p – față de trimestrul precedent; T4’07 – trimestrul patru 2007; Jan’09 – ianuarie 2009; BNS – Biroul Național de Statistică; ANOFM – Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă; BNM – Banca Națională a Moldovei; EG – Expert-Grup; MDL – leul moldovenesc (valuta națională); p.p. – puncte procentuale;

EXPERT-GRUP este un centru analitic independent din Moldova, a cărui misiune este de a oferi mediul propice manifestării gândirii libere și netriviale, fapt ce va permite instituției să fie un lider în furnizarea unor analize economice obiective și să promoveze în mod eficient idei și soluții inovatoare pentru problemele economice cu care se confruntă Moldova în procesul transformării economice, dezvoltării societale și integrării europene.

Date de contact:

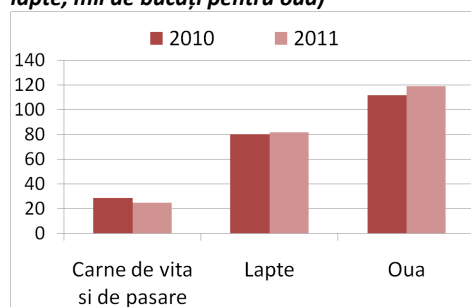
adresa: MD-2012, Moldova, Chișinău, str. Columna 133, oficiul 1
telefon: 373 -22 -930014
fax: 373 -22 -211599
email: info@expert-grup.org
web: www.expert-grup.org

ciuda faptului că nu dispune de capacitățile tehnice și financiare necesare pentru a parcurge acest drum.

Mai mult, încrederea exagerată care emană din unele rapoarte guvernamentale contrastează izbitor cu deficiențele înregistrate în procesul de implementare și maschează realitatea din teren, atât pentru „consumatorii” externi, cât și pentru cei interni. Este stupefiant faptul că Guvernul atât de mult exagerează în ceea ce privește pregătirea țării de a face față provocărilor care decurg din procesul de apropiere față de UE, în timp ce, în multe domenii, nici măcar ecartul de capacitate nu a fost evaluat în mod corespunzător. Din punct de vedere tactic, avântul Guvernului poate fi înțeles, fiindcă încearcă să profite de „popularitatea” Republicii Moldova și să ancoreze țara pe calea apropierei de UE, înainte ca atenția UE să se concentreze în altă parte (spre țările din Maghreb, de exemplu) și sprijinul acordat Republicii Moldova să dispară. Însă consecințele ce decurg din nerespectarea angajamentelor europene și din gestionarea ineficientă a așteptărilor, atât acasă, cât și în străinătate, pot fi mult mai grave. Întrebați-l pe vecinul de la răsărit al Moldovei. Există încă foarte multă euforie în jurul Republicii Moldova, dar ziua evaluării se apropie.

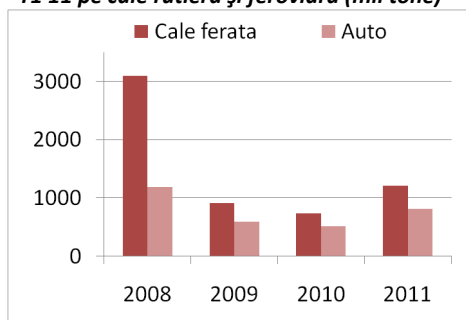
SECTORUL REAL

Figura 1. Producția în sectorul zootehnic (mii de tone pentru carne de pasăre/de vită și lapte, mii de bucăți pentru ouă)

Sursa: BNS

Figura 2. Mărfurile transportate în T1'08-T1'11 pe cale rutieră și feroviară (mii tone)

Sursa: BNS

Producția agricolă realizată în T1'11s- a majorat cu 8,3% comparativ cu perioada similară din 2010. Această creștere se explică prin avansarea cu 8,4% a producției în sectorul zootehnic, și anume producției de carne de păsări și vite (Figura 1), care în T1'11 a crescut cu 15,3%, constituind 28,5 mii tone. Aceste date susțin poziția Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, conform căreia Republica Moldova are un mare potențial de export în acest sector, inclusiv pe piața cărnii de pasăre din UE. Optimismul derivă din faptul că Republica Moldova produce în prezent mai multă carne de pasăre (și ouă) decât consumă, în timp ce în UE situația este inversă. În acest sens, singura barieră o reprezintă standardele fito-sanitare pe care producătorii locali sunt obligați să le respecte pentru a intra pe piața UE.

Mărfurile transportate pe parcursul T1'11 au înregistrat o creștere remarcabilă de 62% față de nivelul corespunzător pentru T1'10. Totuși, aceasta este mai degrabă o creștere de recuperare decât o performanță ieșită din comun, ceea ce este demonstrat de baza de referință joasă din perioada ianuarie-februarie 2010. Acest lucru devine și mai evident atunci când comparăm situația actuală cu cea înregistrată în T1'08 (Figura 2). Mărfurile transportate pe calea ferată au înregistrat o creștere anuală de 64% în T1'2011, urmate de mărfurile transportate pe cale rutieră - creștere anuală de 58%. În acest context, merită menționat faptul că în 2009, transportul feroviar a fost afectat mult mai puternic decât transportul rutier, însă ultimul își revine mai lent. Dacă cantitatea de mărfuri transportate prin intermediul căilor ferate în T1'11 o depășește pe cea a mărfurilor transportate pe căi rutiere cu doar 48%, în T1'08, cifra corespunzătoare era de 260%. În ceea ce privește numărul de pasageri transportați în perioada analizată, trendul este ușor ascendent, cu o creștere de 10% anual. Numărul de pasageri transportați cu avionul a avansat în mod constant pe parcursul ultimelor 14 luni (nu există date disponibile pentru luna aprilie 2011), înregistrând o creștere totală de 12% în T1'11.

GOSPODĂRIILE CASNICE

Încă un an, deși unul de recuperare economică, s-a încheiat cu

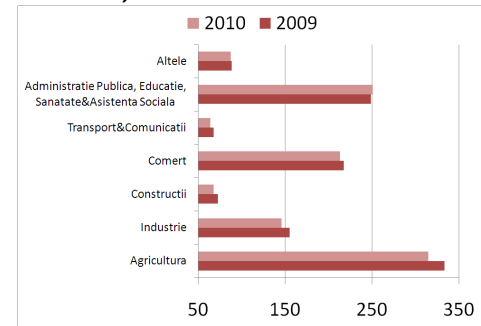
înăutătirea indicatorilor pieții muncii. Pe an ce trece, rata de ocupare a forței de muncă înregistrează noi minime. Astfel, în 2010, Moldova a mai pierdut 41 mii de locuri de muncă, rata ocupării ajungând la 38,5%. Reducerea nivelului de ocupare în sectorul agricol explică aproape jumătate din scăderea totală. Aceasta însă, nu este o tendință nouă determinată de criza economică, ci o particularitate a întregului deceniu. Forța de muncă părăsește sectorul agricol, incapabil să asigure venituri decente. Mai mult ca atât, ocuparea în alte activități economice private, care s-a stabilizat sau chiar a crescut pe parcursul ultimilor doi ani, a revenit pe trendul negativ în anul 2009 și s-a înăutătît chiar mai mult în 2010 (Figura 3). Administrația publică, învățământul, sănătatea și asistența socială a fost singurul sector ce a înregistrat o evoluție pozitivă a ocupării. La prima vedere, această situație pare să fie în contradicție cu reforma administrației publice centrale, care are ca scop reducerea personalului din administrația publică. Dar, o analiză mai profundă indică asupra creșterii ocupării doar în sănătate și asistență socială și există o explicație rezonabilă pentru acest fapt. În anul 2010 a sfârșit recrutarea asistenților sociali¹, ce a dus la majorarea numărului de angajați în acest sector. Este greu de spus, totuși, dacă doar aceasta a contribuit la creșterea generală a ocupării pentru că la un asemenea de dezagregare, marja de eroare este destul de mare.

În urma procesului de optimizare s-au produs importante schimbări structurale în ocuparea forței de muncă.

Cel puțin în sectoarele non-agricole, micșorarea numărului de angajați peste vârsta de pensionare și cu profil educațional scăzut a fost cea mai semnificativă. Companiile au preferat să concedieze personalul auxiliar pentru a-și optimiza costurile. Această tendință a fost remarcată în multe dintre economiile post-comuniste în timpul perioadei de tranziție, urmată de creșterea productivității. Au fost vizați în special angajații mai în vârstă, în timp ce numărul celor cu vârsta de 25-34 ani chiar a crescut cu 13%. De asemenea, în anul 2010, numărul angajaților cu studii superioare a continuat evoluția pozitivă (cu 1,4% în 2010), spre deosebire de nivelul de încadrare în muncă a populației cu studii secundare sau numai primare. Aceasta este încă o dovadă a lipsei de relevanță a opiniei generale că Moldova are nevoie de mai mulți absolvenți ai școlilor profesionale și mai puțini absolvenți ai universităților, chestiune discutată și chiar abordată prin unele măsuri administrative începând cu anul 2007. De fapt, Moldova are nevoie de mai mulți absolvenți atât ai școlilor profesionale cât și i ai universităților, care, însă, să fie bine pregătiți cu cunoștințe teoretice și, mai important, abilități practice, pe care instituțiile de învățământ nu au fost în măsură să le asigure.

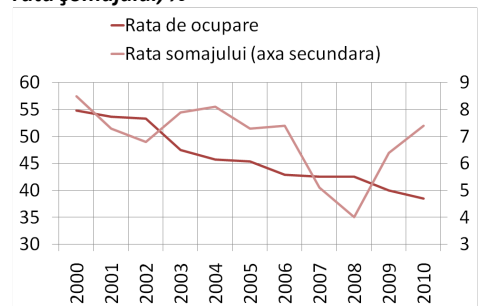
În ultimul timp, piața forței de muncă din Republica Moldova pare să se încadreze în modelul teoretic în care reducerea ratei ocupării forței de muncă are loc paralel cu sporirea ratei șomajului (Figura 4). Rata șomajului crește deja pentru al treilea an consecutiv, ajungând la 7,4% în 2010. Astfel, lipsa locurilor de muncă în țară și, mai nou, oportunitățile mai puține în străinătate, au sporit numărul de șomeri. Rata șomajului a ajuns la 7,4%, cel mai înalt nivel fiind înregistrat în grupele de vârstă de 15-24 de ani (17,8%) și 25-34 de ani (8,8%). Acest lucru reflectă barierele în calea intrării tinerilor absolvenți pe piața muncii, unde aceștia se confruntă cu

Figura 3. Numărul de angajați pe activități economice, mii

Sursa: BNS

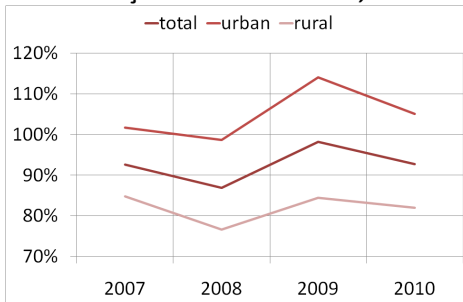
Figura 4. Rata ocupării forței de muncă și rata șomajului, %

Sursa: BNS

¹ Conform Legii asistenței sociale nr. 547 din 25. 12. 2003.

Figura 5. Raportul dintre venitul disponibil mediu lunar și minimul de existență, %

Sursa: BNS

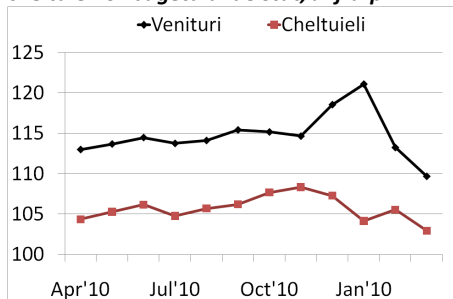
reticența angajatorilor de a angaja persoane fără experiență în muncă, nemulțumiți de cunoștințele precare și de lipsa de abilităților practice care trebuie să fie oferite în sistemul de învățământ. Dacă înainte de criza economică rata șomajului era în declin în mediul urban și avansa în mediul rural, din cauza dezvoltării economice preponderent urbane, atunci în anul 2010, șomajul a crescut mai mult în mediul urban, deoarece au fost afectate toate activitățile economice care sunt încă în curs de revenire.

Înrăutățirea situației de pe piața forței de muncă s-a reflectat în evoluția veniturilor disponibile ale populației. Venitul disponibil mediu lunar pe persoană a crescut în 2010 cu 1,7% și a fost determinat de creșterea transferurilor sociale (8,7%), veniturilor din activitatea agricolă individuală (12%) și activitatea non-agricolă individuală (6,4%). În același timp, veniturile salariale au scăzut cu aproape 5%, ponderea lor în formarea veniturilor totale diminuându-se cu 2,7 p.p. În pofida creșterii, venitul mediu disponibil este mai mic decât minimul de existență cu 7,3%, diferența majorându-se în anul 2010. De fapt, această situație este caracteristică doar mediului rural, unde diferența este de 18%, în timp ce în mediul urban venitul mediu este cu 5% mai mare decât costul de trai (Figura 5).

După o creștere de 13% în ianuarie a.c., în februarie și martie remitențele au crescut cu circa 20% (f-a-p). Această rată a creșterii este deja mai mare decât așteptările inițiale și s-ar putea să nu mai fie depășită pe parcursul anului 2011. Astfel, îmbunătățirea situației economice în alte țări încă o dată a compensat tendințele negative de pe piața muncii din Republica Moldova, ce cu siguranță va sprijini consumul, va reduce presiunea asupra pieței interne a forței de muncă și asupra formării veniturilor bugetare, dar pentru cât timp?

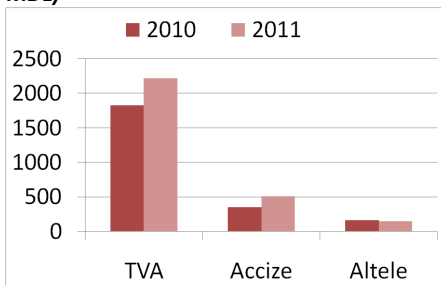
În același timp, conform SGC, cheltuielile medii lunare pe persoană ale gospodăriilor casnice au înregistrat o creștere reală de 21% în anul 2010. Cheltuielile au crescut pentru fiecare categorie, cu o pondere mai mare pentru întreținerea locuinței, ca urmare a creșterii tarifelor pentru gaz, energie electrică și termică. O altă evoluție interesantă este triplarea cheltuielilor pentru educație. Pentru că anul trecut nu au fost realizate reforme majore în sistem, aceasta reflectă plățile suplimentare pentru educație (formale și informale), care au crescut în paralel cu majorarea fondurilor publice, dar, din păcate, fără un impact major asupra calității educației.

Figura 6. Evoluția veniturilor și cheltuielilor bugetului de stat, % f-a-p

Sursa: Ministerul Finanțelor

Figura 7. Evoluția unor veniturilor bugetare în T1'10 față de T1'11, (mil. MDL)

Sursa: Ministerul Finanțelor

FINANȚELE PUBLICE

Ritmul de creștere a veniturilor bugetului de stat, înregistrat în ianuarie 2011, l-a depășit pe cel al cheltuielilor bugetare cu 17 p.p. (Figura 6). Deși traiectoria de creștere a veniturilor a fost descendentă în februarie și martie, rata de creștere a acestora încă o depășește pe cea a cheltuielilor. Aceste tendințe se explică prin schimbarea structurii veniturilor. Mai specific, descompunerea acestora arată o creștere a veniturilor colectate din TVA și a celor din accize de 21% și, respectiv, de 42% (Figura 7).

Modificări semnificative au avut loc și în partea de cheltuieli a bugetului. După cum reflectă Tabelul 1, schimbarea cea mai semnificativă este înregistrată în cazul cheltuielilor din sectorul agricol. Astfel, în primul trimestru al anului 2011 acestea au reprezentat doar 33% din suma alocată în 2010. Cu toate acestea, merită luat în considerație faptul că legea bugetului de stat era în curs de aprobare în întreaga perioadă analizată, astfel încât baza juridică pe susținerea cheltuielilor bugetare a fost redusă sau nulă.

Accizele pentru automobilele cu motoare diesel importate, având o capacitate cilindrică mai mare de 2500 centimetri cubi, au crescut cu circa 200% (de la 1,13 la 3,5 Euro pe centimetru cub) din 4 aprilie 2011.

Autoturismele care cad sub incidența noilor accize reprezintă aproximativ 40% din vehiculele vândute în Republica Moldova. Ca urmare a acestor modificărilor, este de așteptat ca cererea pentru categoria dată de automobile să scadă. Noile cote pot avea, de asemenea, un efect negativ asupra companiilor de asigurări și de leasing. Astfel, aceste efecte în lanț pot provoca, în cele din urmă, scăderea veniturilor bugetare provenite din impozite indirecte.

SECTORUL FINANCIAR

Redresarea economică, susținută de politica monetară adaptivă, a avut un impact pozitiv asupra activității de creditare. În martie, valoarea noilor împrumuturi în monedă națională a crescut cu 21,5%, iar a celor în valută străină - cu 39,2%, f-a-p. Acest fapt s-a datorat ratelor reduse ale dobânzilor (14,6% în valută națională și 9,09% în valută străină) și cererii mai mari pentru împrumuturi, în paralel cu scăderea reticenței băncilor comerciale în activitatea de creditare. Deoarece perspectivele economice s-au ameliorat și situația financiară a majorității companiilor s-a îmbunătățit, băncile și-au redus primele de risc de peste două ori, în comparație cu trimestrul precedent (Figura 8).

Creșterea veniturilor disponibile ale populației a determinat creșterea economiilor depozitate în băncile comerciale. În pofida ratelor relativ scăzute ale dobânzii la depozite (7,9% în monedă națională și 3,4% în valută străină), suma noilor depozite bancare în monedă națională a crescut cu 13,3%, iar a celor în valută străină cu 48,5%. Ponderea celor din urmă în totalul depozitelor a scăzut la 48,5% (în martie 2010 era de 51,3%), datorită sporirii încrederii în moneda națională.

La sfârșitul T1'11, situația financiară a băncilor comerciale s-a îmbunătățit în mod semnificativ, datorită reluării activității de creditare și ritmului alert de relansare economică. Ponderea creditelor neperformante în totalul portofoliilor băncilor a continuat să scadă, ceea ce a avut efecte pozitive asupra rentabilității lor: rentabilitatea medie a capitalului propriu a crescut de peste 3 ori, în comparație cu trimestrul precedent. Deși suficiența capitalului este încă destul de ridicată (29,7%, în timp ce pragul minim este de 12%), aceasta și-a continuat tendința de scădere, reflectând diminuarea resurselor neutilizate deținute de către bănci și, prin urmare, diminuarea costurilor de oportunitate (Figura 9).

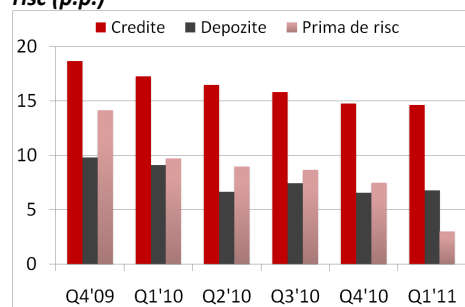
Pe termen scurt situația din sistemul bancar va continua să se îmbunătățească și activitatea de creditare va rămâne dinamică. Ratele dobânzilor sunt susceptibile de a rămâne în intervalul 14% -15%, având în vedere lichiditățile masive din sistemul bancar și marjele bancare ridicate. Prin urmare, chiar și o eventuală înăsprire a politicii monetare ar avea efecte neglijabile asupra costului creditului, cel puțin pe termen scurt, deoarece băncile se bazează încă destul de puțin pe resursele băncii centrale sau ale pieței interbancare.

Tabelul 1. Evoluția unor cheltuielilor bugetare în T1'10 față de T1'11 (mil. MDL)

	2010	2011
Asistență medicală	841	945
Asigurarea și asistența socială	2320	2458
Agricultură	253	84
Transporturi	217	161

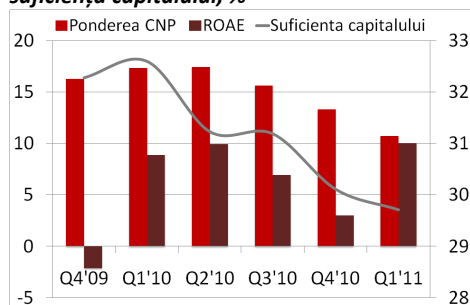
Sursa: Ministerul Finanțelor

Figura 8: Ratele medii ale dobânzii pentru credite și depozite bancare (%) și primele de risc (p.p.)²

Sursa: BNM și calculele EG

Figura 9: Ponderea creditelor neperformante (CNP) în totalul portofoliilor băncilor, profitabilitatea sistemului bancar și suficiența capitalului, %

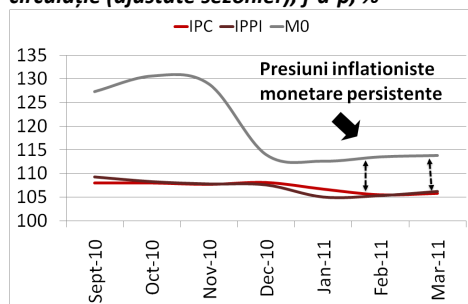
Sursa: BNM

² Prima medie de risc se calculează după următoarea formulă: rata medie a împrumuturilor comerciale minus rata medie pentru hârțile de valoare de stat.

MONEDA ȘI PREȚURILE

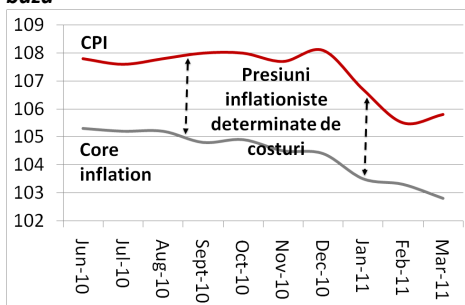
Rata lunară a inflației în luna martie (+0,8%) a continuat să fie modelată în special de majorarea tarifelor pentru serviciile municipale, în urma creșterii prețurilor la gazele naturale importate. În comparație cu luna precedentă, serviciile de alimentare cu gaz și încălzire centrală au devenit mai scumpe cu 8,6% și, respectiv, 4,6%, determinând o creștere globală a prețului pentru servicii de până la 1,3%.

Figura 10. Evoluția IPC, IPPI (pentru piața internă) și a masei monetare aflate în circulație (ajustate sezonier), f-a-p, %

Sursa: BNM, BNS și calculele EG

Figura 11. Diferența dintre IPC și inflația de bază

Sursa: BNS

Pe lângă acestea, inflația a fost determinată de unii factori sezonieri, de inflația importată, precum și de revitalizarea cererii interne. Prețurile legumelor și fructelor proaspete au crescut cu 1,9% și 1,2%, ceea ce este tipic pentru această perioadă. Pe de altă parte, din cauza scăderii cererii în perioada de post, carnea și produsele din carne au devenit mai ieftine cu 0,2%, peștele și produsele din pește - cu 0,3%, ouăle - cu 4,6%, în timp ce laptele și produsele lactate nu au înregistrat, în medie, nicio schimbare de preț. Modificarea prețurilor pe piețele externe a determinat ajustări corespunzătoare ale prețurilor pentru zahăr (+12,1%), făină de grâu (+1,3%) și combustibili (+1,4%). În cele din urmă, creșterea volumului remitențelor și a creditelor bancare a facilitat redresarea din sectorul construcțiilor, prețurile pentru materiale de construcții majorându-se cu 2,3%.

Inflația la mărfurile alimentare este, de asemenea, puternic influențată de creșterea indicelui prețurilor producției agricole interne. În perioada T1'11, aceasta a înregistrat o majorare de 31,3% f-a-p, cauzată în special de creșterea prețurilor la carburanți și a costurilor de depozitare. Considerăm că această situație reprezintă o amenințare la adresa nivelului general al prețurilor pentru anul curent, deoarece factorii menționați sunt susceptibili de a exercita în continuare presiuni asupra acestor produse, care formează o parte semnificativă din coșul IPC.

Politica monetară promovată de BNM își păstrează caracterul adaptiv, pe fundalul persistenței presiunilor inflaționiste de natură monetară și a unui sistem economic încă fragil. Deși rata creșterii masei monetare aflate în circulație este semnificativ mai mare decât IPC (Figura 10), banca centrală nu și-a modificat politicile, pentru a nu submina relansarea economică incipientă. Cu toate acestea, BNM a continuat să sterilizeze lichiditățile excesive, prin intermediul operațiunilor de piață deschisă: numărul mediu zilnic al certificatelor BNM vândute în martie a crescut cu 6,9% față de anul precedent. Ca și în lunile precedente, eficiența acțiunilor băncii centrale a fost puternic afectată de factori inflaționisti determinați de costuri (Figura 11).

Banca centrală ar trebui să fie mai fermă în strategia de țintire a inflației și nu ar trebui să subestimeze presiunile și așteptările inflaționiste care persistă. Nivelul actual al IPC față de anul precedent (5,8%) este determinat în special de factori aritmetici (baza de comparație ridicată, din cauza inflației ridicate din 2010). Am subliniat că IPC cumulat după primul trimestru al anului este deja de 3,2%. Datorită redresării continue a cererii interne și costurilor mari de producție, în special din cauza creșterii prețurilor la energie pe piețele externe, nivelul IPC față de anul precedent ar putea ajunge la 8,0% - 8,5% până la sfârșitul anului 2011. În ultimul raport al BNM privind inflația, publicat pe 5 mai, această depășire a țintei inflaționiste este prezentată drept un fenomen temporar, determinat în special de majorarea costurilor de producție, aflați în afara controlului BNM. Aceasta indică asupra reticenței BNM de a trece de la politica monetară lejeră la un regim mai restrictiv. Cu toate acestea, noi susținem că creșterea economică robustă, alimentată în principal de cererea internă (stimulată de remitențe), precum și creșterea vizibilă a creditării și a masei

monetare sunt argumente puternice în favoarea unei înăsprii treptate a politicii monetare.

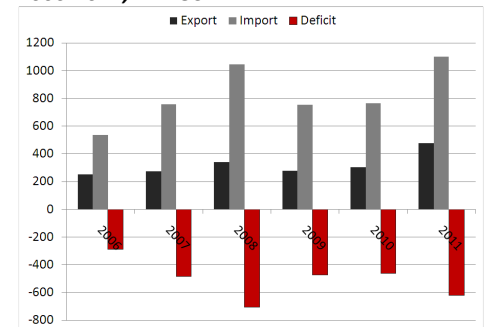
COMERȚUL EXTERIOR

Revenirea la comerțul „deficitar” continuă cu ritm rapid. Datele pentru T1'11 ne demonstrează că comerțul exterior revine la vechiul model (Figura 12). Faptul că exporturile au crescut cu ritm mai rapid decât importurile nu a fost suficient pentru a echilibra evoluția balanței comerciale, care s-a înrăutățit în termeni absoluți. Deficitul comercial a crescut cu 34,7% comparativ cu T1'10, ajungând la 620,6 milioane USD. Această cifră este doar cu puțin mai mică decât deficitul din 2008, perioada „de glorie” pentru comerțul extern al Republicii Moldova, înainte ca regiunea să fie cuprinsă de turbulențele financiare globale. De exemplu, în aceeași perioadă a anului trecut deficitul comercial s-a diminuat în comparație anuală. Creșterea deficitului comercial este, cel mai probabil, determinată de redresarea fluxului de remitențe, care a luat avânt de la începutul anului 2011. În acest sens, comerțul exterior moldovenesc încă este ghidat mai degrabă de consum decât de exporturi.

Exporturile rămân echilibrate din geografic... Din punct de vedere geografic, exporturile au crescut destul de uniform, alte piețe (+180,2%), alte piețe decât cele ale UE (+58,1%) și CSI (+52,2%) bucurându-se de câștiguri relativ mai mari. Dintre țările terțe, cea mai mare cotă (și în creștere) este deținută de Turcia (4,6% din totalul exporturilor), fapt important, având în vedere că Republica Moldova va trebui să încheie cu această țară un acord de liber schimb, în procesul convenirii asupra acordului ALSAC cu UE. Faptul că exporturile moldovenești către Turcia deja înregistrează rate importante de creștere înseamnă, implicit, că beneficiile pentru exporturile moldovenești pot fi chiar mai mari după încheierea acordului de liber schimb. Exporturile către UE sunt în mare parte determinate de revenirea/creșterea cererii din România, Italia, Germania, Marea Britanie și Polonia. Creșterea exporturilor către Polonia este cea mai impresionantă, înregistrând un volum mai mult decât dublu în comparație anuală, cota exporturilor moldovenești către Polonia fiind în prezent de 4,1%. În ceea ce privește CSI, s-a înregistrat o avansare a exporturilor în special către Rusia și Ucraina. Rusia își menține poziția de top în cadrul destinațiilor de export ale Moldovei, cu o cotă de 24,4%.

... dar preponderent agricole. Aproape toate categoriile de bunuri exportate au înregistrat creșteri, cu excepția remarcabilă a băuturilor alcoolice și nealcoolice, care au scăzut ușor (-11%). Rămâne de văzut dacă acest declin reflectă unele probleme structurale sau obstacole statistice. Altfel, cea mai mare pondere o dețin exporturile de produse agricole (brute și prelucrate), cu o cotă de aproximativ 40% din totalul exporturilor. Întrebarea dacă producătorii agricoli din Moldova vor putea beneficia de creșterea prețurilor la alimente de pe piețele mondiale rămâne una deschisă.

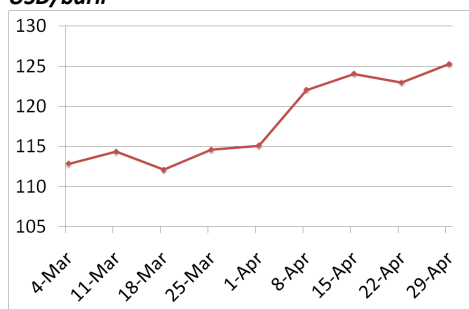
Figura 12. Evoluția comerțului exterior, T1, 2006-2011, mil. USD

Sursa: BNS;

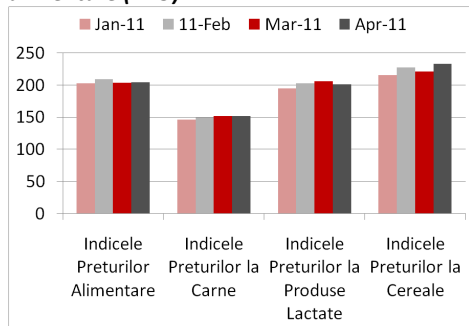
PIEȚELE GLOBALE

Figura 13. Evoluția prețului petrolului Brent, USD/baril

Sursa: AIE

Figura 14. Indicele prețurilor produselor alimentare (FAO)

Sursa: FAO;

Pe măsură ce revoluțiile din țările arabe înlătură/amenință regimuri autocratice de lungă durată și pun în pericol stabilitatea regiunii, prețul petrolului se îndreaptă spre niveluri record și periclitează creșterea economică și bunăstarea în multe țări importatoare de petrol. Astfel, prețul petrolului Brent a depășit pragul psihologic de 125 USD/baril (Figura 13) și s-ar putea să nu se oprească aici. Într-adevăr, perspectivele politice din Orientul Mijlociu, dar și din alte părți ale lumii, nu sunt prea promițătoare, la fel ca situația monedei americane pe bursa FOREX.

Recent, dolarul a fost în cădere grea, iar acest derapaj a contribuit la creșterea prețurilor unor mărfuri și, în special, a prețului petrolului. Aceste evoluții vor avea, fără îndoială, unele consecințe descurajante pentru Republica Moldova, care este un importator net de energie. Dat fiind faptul că prețul plătit pentru gazul rusesc depinde de evoluția prețului petrolului și energia electrică importată de Moldova este, în cea mai mare parte, produsă prin utilizarea gazelor naturale drept combustibil primar, impactul negativ asupra competitivității întreprinderilor și bunăstării consumatorilor din Moldova ar putea deveni mai sever decât înainte.

Evoluția situației de pe piețele produselor alimentare a fost mai complexă. În general, prețurile la alimente au scăzut ușor și au rămas extrem de instabile (Figura 14). Această evoluție a fost motivată, în cea mai mare parte, de creșterea puternică a prețurilor la cereale pe piața internațională în luna aprilie, care a fost compensată de scăderea prețurilor pentru produsele lactate, zahăr și orez. Prețurile la ulei și carne au rămas stabile.

Instabilitatea ridicată a prețurilor produselor alimentare, care se află deja la niveluri istorice, va reprezenta o dilemă permanentă pentru autoritățile publice. Preocuparea față de siguranța alimentară nu va dispărea în viitorul apropiat și Guvernul Republicii Moldova ar trebui să înceapă să se gândească la un sistem transparent și previzibil (cu indicatori clari de alertă) pentru monitorizarea și asigurarea securității alimentare a țării.

ANEXĂ STATISTICĂ

TABELUL 2. MOLDOVA: PRINCIPALII INDICATORI ECONOMICI PE TERMEN SCURT

	Iul'10	Aug'10	Sep'10	Oct'10	Nov'10	Dec'10	Ian'11	Feb'11	Mar'11	Apr'11
Creșterea producției industriale, f-a-p, %	-0.2	2.3	13.9	16.8	7.6	2.3	9.8	9.1	n.a.	n.a.
Creșterea vânzărilor cu amănuntul, f-a-p, %	8.9	9.7	8.1	11.4	12.7	9.2	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Creșterea serviciilor prestate populației, f-a-p, %	2.4	-1.4	3.0	6.1	7.2	6.6	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Exportul de mărfuri, milioane USD	118.5	122.6	149.5	179.2	204.8	186.9	134.5	161.2	182.9	n.a.
Importul de mărfuri, milioane USD	314.0	301.5	345.0	373.4	405.4	439.9	284.8	356.9	457.5	n.a.
Activele oficiale de rezervă, milioane USD	1507.5	1551.4	1619.3	1645.4	1610.9	1717.7	1744.5	1739.8	1793.4	1918.4
Șomeri înregistrați, persoane, sf. perioadei	47412	46216	43329	41333	39943	40719	44170	50095	51204	n.a.
Creșterea salariului real, f-a-p, %	0.7	2.2	0.9	1.7	2.8	-1.0	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Creșterea veniturilor bugetare, f-a-p, %	13.7	14.1	15.4	15.1	14.6	18.5	21	13.2	9.7	n.a.
Creșterea prețurilor de consum, f-a-p, %	7.6	7.8	8.0	8.0	7.7	8.1	6.7	5.5	5.8	n.a.
Rata nominală de schimb valutar, perioada finală, MDL/USD	12.27	12.20	12.02	11.81	12.12	12.15	11.98	11.99	11.90	11.69
Cursul de schimb valutar, sfârșit. per., MDL/EUR	16.06	15.43	16.34	16.36	15.96	16.10	16.44	16.53	16.82	16.87
Creșterea agregatului monetar M2, f-a-p, %	22.29	22.07	22.53	29.42	25.47	18.36	17.33	19.97	17.38	n.a.
Rata de refinanțare a BNM, sfârș. perioadei, %	7.0	7.0	7.0	7.0	7.0	7.0	8.0	8.0	8.0	8.0
Rata dobânzii depozite bancare, %	7.79	7.99	7.43	6.79	6.82	6.54	6.79	7.82	6.79	n.a.
Rata dobânzii credite bancare, %	16.02	16.44	15.80	15.88	15.24	14.76	15.24	14.53	14.6	n.a.
Active bancare lichide, % din total active	33.94	33.59	34.05	33.19	33.36	34.15	34.62	n.a.	33.2	n.a.
Credite bancare nefavorabile, % din total active	17.83	17.38	15.67	15.23	14.80	13.33	13.39	n.a.	10.73	n.a.
Depozite bancare în valută străină, % din total	49.70	49.00	48.88	48.32	47.92	48.45	48.55	n.a.	47.98	n.a.

Surse: BNS, BNM, calcule și estimări EG;

TABELUL 3. MOLDOVA: PRINCIPALII INDICATORI ECONOMICI PE TERMEN LUNG

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Populația, milioane (fără regiunea transnistreană), sfârș. an.	3.628	3.618	3.607	3.600	3.590	3.581	3.573	3.568	3.563
PIB, miliarde USD, prețuri curente	1.662	1.981	2.598	2.988	3.408	4.401	6.055	5.403	5810
PIB per capita, USD la PPC	1761	1923	2126	2359	2559	2720	3004	2839	3088
Creșterea PIB, f-a-p, %	7.8	6.6	7.4	7.5	4.8	3.0	7.2	-6.5	6.9
Creșterea consumului privat, f-a-p, %	5.9	18.5	6.2	10.1	7.0	3.6	4.5	-7.9	9.0
Creșterea investițiilor în capital fix, f-a-p, %	1.1	19.2	11.0	17.7	2.8	10.5	-7.8	-37.2	17.2
Creșterea producției industriale, f-a-p, %	10,8	15.6	8.2	7,0	-4.8	-1.3	0.7	-22.2	7.0
Creșterea producției agricole, f-a-p, %	3.4	-13.6	20.8	0.8	-1.1	-23.1	32.1	-9.9	7.9
Cota industriei în PIB, %	20.2	20.5	20.5	19.1	18.0	19.1	13.9	13.0	13.3
Cota agriculturii în PIB, %	21.0	18.3	17.5	16.4	14.8	10.0	8.8	8.5	12.0
Export de mărfuri, milioane USD	659.7	805.1	994.1	1104.6	1060.8	1373.3	1646.0	1321.5	1582.1
Import de mărfuri, milioane USD	1037.5	1428.1	1748.2	2296.1	2644.4	3676.4	4866.3	3333.0	3855.3
Export de servicii, milioane USD	216.65	249.93	332.08	398.94	465.66	625.08	837.2	677.7	689.79
Import de servicii, milioane USD	256.99	294.26	353.05	419.68	487.64	631.16	824.72	701.8	770.10
Investiții străine directe nete, milioane USD	83.6	73.64	147.8	190.86	234.16	522.04	691.49	112.0	198.9
Remitențe nete de la emigranți, milioane USD	286.3	440.2	659.5	868.8	1119.0	1419.4	1795.8	1106.8	1253.3
Contul curent/PIB, %	-4.0	-6.6	-2.2	-8.1	-11.7	-15.2	-16.7	-8.6	-8.3
Activele oficiale de rezervă, milioane USD	268.87	302.27	470.27	597.44	775.3	1333.7	1672.4	1480.3	1717.7
Datoria externă totală, stoc, milioane USD	1816.5	1929.4	1881.8	2078.1	2528.9	3355.9	4106.1	4368.8	4618.1e
Datoria externă/PIB, %	109.3	97.5	72.5	69.6	74.3	76.3	67.9	80.8	82.25
Datoria externă/export de bunuri și servicii, %	198.2	182.2	141.5	138.0	164.8	167.4	164.6	215.1	310.0
Rata ocupării, % din populația de peste 15 ani	53.3	47.5	45.7	45.4	42.9	42.5	42.5	42.8	38.5
Rata șomajului, % din populație economic activă	6.8	7.9	8.1	7.3	7.4	5.1	4.0	6.4	7.5
Creșterea salariului real, f-a-p, %	20.9	15.4	10.1	6.8	14.2	8.0	10.2	9.0	0.7
Prețurile de consum, media anuală, %	5.2	11.6	12.5	12.0	12.8	12.4	12.8	0.0	7.4
Soldul bugetului public general, % din PIB	-2.2	1.0	0.4	1.5	-0.3	-0.3	-1.0	-7.0	-2.5
Cheltuielile bugetului de stat, % din PIB	31.5	33.1	35.1	37.0	40.1	41.8	41.6	43.5	40.8
Cursul de schimb valutar, media anuală, MDL/USD	13.6	13.9	12.3	12.6	13.1	12.1	10.4	11.1	12.4
Creșterea agregatului monetar M2, f-a-p, %	30.4	24.4	44.8	36.7	12.2	47.3	18.3	-3.8	18.4
Rata de refinanțare a BNM, sfârșit de an, %	9.5	14.0	14.5	12.5	14.5	16.0	14.0	5.0	7.0
Total credite bancare, % din PIB	27.9	28.5	30.3	30.2	33.6	40.2	39.8	41.4	37.2
Rata dobânzii la depozite bancare, media anuală, %	14.4	12.7	15.2	13.0	11.9	15.1	18.1	14.7	7.56
Rata dobânzii la credite bancare, media anuală, %	23.1	19.2	21.0	18.9	18.2	18.9	21.0	20.3	16.25

Surse: BNS, BNM, FMI calcule și estimări EG;